

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ ПОРУШЕННІ ДІЯЛЬНОСТІ
ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ»**

галузь знань: 22 Охорона здоров'я

**спеціальність: 227 Фізична терапія та ерготерапія
факультет фізичної терапії та ерготерапії
факультет післядипломної та заочної освіти**

рівень освіти: бакалавр

2019 – 2020 н/рік

Навчальна програма з дисципліни «Фізична реабілітація при порушенні діяльності дихальної системи» для студентів спеціальності 227 Фізична терапія та ерготерапія VІІс. (денна форма навчання), VІІІ-ІХс. (заочна форма навчання).

Розробник: доцент, канд. наук. з фіз. виховання та спорту Івасик Н.О.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри фізичної терапії та ерготерапії.

Протокол від «2» вересня 2019 року № 2

Завідувач кафедри фізичної терапії та ерготерапії

_____
(підпис)

(Коритко З.І)
(прізвище та ініціали)

Навчальна програма затверджена на засіданні Ради факультету спорту

Протокол від — 2019 року №

Голова

_____
(підпис)

(Данилевич М. В.)
(прізвище та ініціали)

Навчальна програма затверджена на засіданні Ради факультету Пта 30
Протокол від — 2019 року №

Голова

_____
(підпис)

(Сидорко О. Ю.)
(прізвище та ініціали)

© _____, 2019 рік

© _____, 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань 22 Охорона здоров'я (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
	227 Фізична терапія та ерготерапія (шифр і назва)		
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): Фізична терапія та ерготерапія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		4-й	4-5-й
Загальна кількість годин - 135		Семестр	
		7-й	8-9-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 80 самостійної роботи студента - 55	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		20 год.	14 год.
		Практичні	
		60 год.	14 год.
		Самостійна робота	
		55 год.	107 год.
Вид контролю: Іспит			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1,45/1

для заочної форми навчання – 1/3,78

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: набуття студентами теоретичних знань та практичних навичок для оцінки та корекції стану хворих з ураженням дихальної системи.

Завдання: навчити студентів застосовувати набуті знання з даного предмету для обстеження хворих з ураженням органів дихання та згідно даних обстеження складанню програми фізичної реабілітації, а саме: розробити і вміти виконувати комплекс фізичних вправ лікувальної гімнастики та лікувального масажу, оцінити вплив фізичної реабілітації за одноразове заняття та курс лікування хворих при різних патологіях органів дихання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: загальні основи медичної і фізичної реабілітації для осіб з ураженням органів дихання

вміти: обґрунтувати застосування тих чи інших засобів фізичної культури для лікування захворювань органів дихання, попередження їх загострень і ускладнень, відновлення здоров'я і працездатності, враховуючи при цьому покази чи протипокази до їх використання.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. АНАТОМІЯ ТА ФІЗІОЛОГІЯ ОРГАНІВ ДИХАННЯ Теми та короткий зміст лекцій

Тема 1. Анатомія грудної клітки та легенів

1. Будова грудної клітки
2. Механічні рухи грудної клітки,
3. механізм дихання,
4. Основні та допоміжні дихальні м'язи,
5. Верхні та нижні дихальні шляхи,
6. Будова легенів

Тема 2 . Фізіологія дихання

1. Типи дихання
2. Легеневі тиски,
3. Робота дихання
4. Дифузія, перфузія, транспорт газів кров'ю

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПАТОЛОГІЧНА ФІЗІОЛОГІЯ ДИХАННЯ Теми та короткий зміст лекцій

Тема 3. Дихальна недостатність та її вплив на організм людини

1. Дихальна недостатність,
2. Порушення альвеолярної вентиляції,
3. Порушення функції легень,
4. Зменшення загальної течії крові у легенях,
5. Порушення загального та регіонального вентиляційно-перфузійного співвідношення у легенях,
6. Порушення дифузії газів у легенях,
7. Порушення регуляції зовнішнього дихання,
8. Задишка,
9. Вплив недостатності дихання на організм людини

Тема 4. Захворювання органів дихання: обструктивні патології

1. Бронхіти (етіологія, патогенез, клінічна характеристика)
2. Бронхіальна астма (етіологія, патогенез, клінічна характеристика)
3. Бронхоектатична хвороба (етіологія, патогенез, клінічна характеристика)

Тема 5. Захворювання органів дихання: рестриктивні патології

1. Пневмонії (етіологія, патогенез, клінічна характеристика)
2. Плеврити (етіологія, патогенез, клінічна характеристика)
3. Абсцес легені (етіологія, патогенез, клінічна характеристика)
4. Емфізема легені (етіологія, патогенез, клінічна характеристика)
5. Муковісцидоз (етіологія, патогенез, клінічна характеристика)
6. Основні клінічні синдроми.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

ОБСТЕЖЕННЯ ХВОРИХ З РЕСПІРАТОРНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ

Теми та короткий зміст лекцій

Тема 6. Терапевтично-реабілітаційні обстеження хворих з ураженням дихальної системи

1. Медична історія хвороби.
2. Принципи фізичного обстеження: анамнез, огляд, пальпація, перкусія, аускультация.

Тема 7. Функціональні обстеження хворих з ураженням дихальної системи

1. Спірографія
2. Пікфлоуметрія
3. Пневмотахометрія
4. Функціональні тести

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ХВОРИХ З УРАЖЕННЯМ ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Теми та короткий зміст лекцій

Тема 8. Засоби та методики їх застосування у фізичній терапії осіб з респіраторними захворюваннями

1. Дихальні вправи.
2. Постуральний дренаж.
3. Реабілітаційні маніпуляції.
4. Положення для покращення вентиляції.

Тема 9. Складання програм з фізичної терапії для осіб з респіраторними ураженнями

1. Цілі та задачі.
2. Покази та протипокази до занять.
3. Підбір засобів ФР.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
л		пр	с.р.	л		пр	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1.								
Змістовий модуль 1. Анатомія та фізіологія органів дихання								
Тема 1. Анатомія грудної клітки та легенів	6	2	2	2	6	1	1	4

Тема 2. Фізіологія дихання	6	2	2	2	6	1	1	4
<i>Разом – зм. модуль1</i>	12	4	4	4	12	2	2	8
Змістовий модуль 2. Патологічна фізіологія дихання								
Тема 3. Дихальна недостатність та її вплив на організм людини	17	4	9	4	14	2	1	11
Тема 4. Захворювання органів дихання: обструктивні патології	11	2	5	4	13	1	1	11
Тема 5. Захворювання органів дихання: рестриктивні патології	12	2	6	4	13	1	1	11
<i>Разом – зм. Модуль2</i>	40	8	20	12	40	4	3	33
Змістовий модуль 3. Обстеження хворих з респіраторними захворюваннями у фізичній терапії								
Тема 6. Терапевтично-реабілітаційні обстеження хворих з ураженням дихальної системи	13	2	4	7	13	2	1	10
Тема 7. Функціональні обстеження хворих з ураженням дихальної системи	14	2	5	7	14	2	2	10
<i>Разом – зм. Модуль3</i>	27	4	9	14	27	4	3	20
Змістовий модуль 4. Фізична реабілітація хворих з ураженням дихальної системи								
Тема 8. Засоби та методики їх застосування у фізичній терапії осіб з респіраторними захворюваннями	28	2	14	12	28	2	3	23
Тема 9. Складання програм з фізичної терапії для осіб з респіраторними ураженнями	28	2	13	13	28	2	3	23
<i>Разом – зм. Модуль4</i>	56	4	27	25	56	4	6	46

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Анатомія грудної клітки та легенів	2
2	Фізіологія дихання	2
3	Патологічна фізіологія дихання	20
4	Обстеження хворих з респіраторними захворюваннями у фізичній терапії	9
5	Реабілітаційні втручання для осіб з респіраторними захворюваннями	14
6	Складання програм з фізичної реабілітації для осіб з респіраторними захворюваннями	3
7	Розв'язування ситуаційних задач	10
	Разом	60

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Анатомія грудної клітки та легенів	2
2	Фізіологія дихання	2
3	Патологічна фізіологія дихання	12
4	Обстеження хворих з респіраторними захворюваннями у фізичній терапії	14
5	Реабілітаційні втручання для осіб з респіраторними захворюваннями	12
6	Розв'язування ситуаційних задач	13
	Разом	55

11. Методи контролю

Контроль засвоєння матеріалу включає поточний контроль (контрольні роботи за чотирма змістовими модулями: 5+10+15+20 балів — разом за семестр 50 балів; іспит — 50 балів (VII семестр). Сумарна оцінка за семестр виставляється за 100-бальною шкалою.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	50	100
2	3	4	3	3	8	7	10	10		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D		
61-67	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-60	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

- Івасик Н. Теоретико-методичні основи фізичної реабілітації/терапії дітей шкільного віку з бронхолегеневими патологіями : монографія / Наталія Івасик. – Львів : ЛДУФК, 2018. – 393 с.
- Івасик Н.О. Фізична реабілітація дітей, хворих на бронхіальну астму, в умовах оздоровчого табору - Практичні рекомендації – Л.: ЛДУФК, 2011. — 44 с.

3. Івасик Н.О. Фізична реабілітація при порушенні діяльності дихальної системи Метод. рекомендац. до практ. занять для студ. факультету здоров'я людини і туризму – Л., 2008. – 22 с.
4. Івасик Н.О. Фізична реабілітація при порушенні діяльності органів дихання Навч. посібник для студентів вищих навч. закл. фізкультурного профілю 2-ге видання Л.:Український бестселер 2009. – 192 с.
5. Лекційний матеріал.
6. Методичні розробки для забезпечення самостійної роботи студентів.
7. Методичні розробки до практичних занять.
8. Мультимедійні презентації до лекційного курсу.

14. Рекомендована література

Основна:

1. Анатомія та фізіологія людини : підручник / П. І. Сидоренко, Г. О. Бондаренко, С. О. Куц. – 5-е вид. – Київ : Медицина, 2015. – 296 с.
2. Бобрицька В. І. Анатомія, вікова фізіологія і шкільна гігієна / В. І. Бобрицька. – Київ : Професіонал; 2004. – 80 с.
3. Івасик Н. Теоретико-методичні основи фізичної реабілітації/терапії дітей шкільного віку з бронхолегеневими патологіями : монографія / Наталія Івасик. – Львів : ЛДУФК, 2018. – 393 с.
4. Івасик Н. Фізична реабілітація при порушенні діяльності органів дихання : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фізкультурного профілю / Наталія Івасик. – 2-ге вид. – Львів : Український бестселер, 2009. – 192 с.
5. Коритко З. І. Загальна фізіологія : навч. посіб. / Зоряна Коритко, Євген Голубій. – Львів : ПП Сорока, 2002. – 141 с.
6. Коритко З. Медико-біологічні основи фізичного виховання / Зоряна Коритко. – Львів, 2002. – 51 с.
7. Куцериб Т. Анатомія людини з основами морфології : навч. посіб. / Тетяна Куцериб, Мирослава Гриньків, Федір Музика. – Львів: ЛДУФК, 2019. – 86 с.
8. Медико-біологічні основи фізичної терапії, ерготерапії ("Нормальна анатомія " та "Нормальна фізіологія") : навч. посіб. / Мирослава Гриньків, Тетяна Куцериб, Станіслав Крась, Софія Маєвська, Федір Музика. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 146 с.
9. Музика Ф. В. Анатомія людини : навч. посіб. / Ф. В. Музика, М. Я. Гриньків., Т. М. Куцериб. – Львів : ЛДУФК, 2014. – 360 с.
10. Мухін В.М. Фізична реабілітація : підручник / В. М. Мухін. – Київ : Олімпійська література, 2010. – 488 с.
11. Основи обстеження хворого та схема історії хвороби : навч. посіб. / Г. В. Дзяк., В. З. Нетяженко, І. М. Кардашевська, М. Г. Кобзар, К. Ю. Єгоров, В. М. Березовський, Л. М. Шендрик, С. Й. Крижанівська, Ю. П. Артамонов, В. І. Березуцький, І. С. Борисова, О. І. Кравченко, Л. І. Новоженіна, В. І. Кравчатий. – Дніпропетровськ; МОЗ України, ДДМА, 2002. – 70 с.
12. Патолофізіологія : підручник (ВНЗ III—IV р. а.) / М. Н. Зайко, Ю. В. Биць, М. В. Кришталь та ін. ; за ред. М.Н. Зайка, Ю.В. Биця, М.В. Кришталь. – 6-е вид., переробл. і допов. – Київ : Медицина, 2017. – 740 с.
13. Уилмор Дж. Х. Физиология спорта и двигательной активности / Уилмор Дж.Х., Костил Д. Л. – Киев : Олимпийская литература, 1997. – 503 с.
14. Федорів Я. Хвороби органів дихання : навч. посіб. / Федорів Я.-Р.М., Регеда М. С., Гайдучок І. Г. – Київ : Вища освіта в Україні, 2015. – 488 с.
15. ATS Statement: Guidelines for the Six — Minute Walk Test. American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine. 2002;166:111–117.
16. Cuccurullo S. Physical Medicine and Rehabilitation Board Review, 3rd Edition New York: Demos Medical Publishing; 2015. 1010p.
17. Frownselter DL, Dean E. Cardiovascular and Pulmonary Physical Therapy: Evidence to Practice. 5th ed. Elsevier Mosby, 2013. 832p.

18. Sharp CR. Physical examination of the respiratory system / Sharp CR, Rozanski EA. // Top Companion Anim Med, 2013. - № 28 (3). – P.79-85.

Допоміжна:

1. Детская пульмонология / под ред. И. Л. Аряева. – Киев : Здоров'я, 2005. – 305 с.
2. Дубровский В. И. Спортивная медицина : учеб. для студ. ВУЗов / В. И. Дубровский. – 2-е изд. – Москва : Владос, 2002. – 512 с.
3. Епифанов В. А. Лечебная физическая культура и массаж / В. А. Епифанов. – Москва : ТЕО ТАР-МЕД, 2002. – 558 с.
4. Івасик Н. Алгоритм реабілітаційного обстеження дітей з бронхо-легеневими захворюваннями / Івасик Н. // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2016. – № 4(54). – С. 42–46.
5. Івасик Н. Безапаратні методики дихальної гімнастики / Івасик Н. // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінницького держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2014. – Вип. 17. – С. 670–676.
6. Івасик Н. Диференційований підбір дихальних вправ для дітей з бронхо-легеневою патологією в умовах тренувального процесу при фізичній реабілітації / Наталія Івасик // Актуальні проблеми юнацького спорту : зб. пр. за матеріалами XI Всеукр. наук.-практ. конф. – Херсон, 2014. – С. 192–194.
7. Івасик Н. Застосування масажу при бронхо-легеневих захворюваннях у дітей / Н. Івасик, Л. Левицька // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2016. – № 2. – С. 64–67.
8. Івасик Н. Модель планування індивідуальної програми фізичної реабілітації/терапії дитини з бронхо-легеневим захворюванням / Івасик Наталія // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2017. – № 2(58). – С. 34–39.
9. Івасик Н. Обґрунтування добору засобів фізичної реабілітації у дітей з бронхолегеневими захворюваннями у комплексі протикашльової терапії / Наталія Івасик // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання і спорту / за заг. ред. Євгена Приступи. – Львів, 2016. – Вип. 20, т. 3/4. – С. 30–35.
10. Івасик Н. Обґрунтування добору засобів фізичної реабілітації для дітей, хворих на гостру пневмонію / Наталія Івасик // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2016. – № 1(23) – С. 45–52.
11. Івасик Н. Обґрунтування диференційного підходу експрес-оцінки реабілітаційного потенціалу при фізичній реабілітації з бронхо-легеневими захворюваннями / Івасик Н. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2016. – Вип. 3К1(70)16. – С. 16–20.
12. Івасик Н. О. Обґрунтування розробки опитувальника якості життя для дітей шкільного віку з гострими бронхо-легеневими захворюваннями / Івасик Н. О. // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2015. – № 4(48). – С. 50 – 53.
13. Івасик Н. Організаційні та методичні складові концепції фізичної реабілітації дітей з бронхо-легеневими патологіями / Івасик Н. // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. – Вінниця, 2016. – Вип. 1. – С. 488–494.
14. Івасик Н. О. Особливості дозування фізичного навантаження при фізичній реабілітації дітей з бронхо-легеневими захворюваннями / Івасик Н. О., Тиравська О. І. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2016. – Вип. 11(81)16. – С. 49–53.
15. Івасик Н. Оцінка показників функції зовнішнього дихання у дітей з бронхо-легеневими захворюваннями / Івасик Наталія, Бергтравм Вікторія // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2016. – № 2. – С. 183–187.
16. Івасик Н. Підбір дихальних вправ для дітей при бронхолегеневих захворюваннях відповідно до клінічної картини на момент втручання / Н. Івасик // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінницького держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2014. – Вип. 17. – С. 313–317.

17. Івасик Н. О. Побудова реабілітаційного діагнозу в клінічній практиці фізичного реабілітолога при бронхо-легеневих захворюваннях у дітей / Івасик Н. О. Левицька Л. М. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наук. пр. – Київ, 2016. – Вип. 10(80)16. – С. 51–55.
18. Івасик Н. Порівняльна характеристика показів до застосування фізичної реабілітації, як складової пульмонологічної реабілітації при бронхолегеневих захворюваннях / Наталія Івасик // Лікарська справа. – 2017. – № 5/6. – С. 25–31.
19. Івасик Н. Порушення постави у дітей з бронхо-легеневими захворюваннями / Івасик Н. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2016. – Вип. 5 (75)16. – С. 49–52.
20. Івасик Н. Реабілітаційний діагноз при бронхо-легеневих захворюваннях у дітей згідно МКФ / Наталія Івасик // Сучасні аспекти в комплексному підході до фізичної реабілітації. Тези наук.-практ. конф. – Львів, 2017. – С. 29.
21. Івасик Н. Розрахунок якісної оцінки тесту 6-ти хв ходьби у дітей / Наталія Івасик // Сучасні тенденції у практиці й освіті з фізичної терапії : тези доп. міжнар. наук. семінару. – Львів : ЛДУФК, 2016. – С. 25–27.
22. Івасик Н. Складання індивідуальної програми з фізичної реабілітації для дітей з бронхо-легеневими захворюваннями / Івасик Н. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2016. – Вип. 9(79)16. – С. 47–51.
23. Івасик Н. Фізична реабілітація осіб з бронхо-легеневими захворюваннями у базі доказової медицини / Наталія Івасик // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. – 2017. – Вип. 25/26. – С. 142–148.
24. Івасик Н. Фізична реабілітація дітей, хворих на бронхіальну астму : метод. рек. для фахівців з фізичної реабілітації / Наталія Івасик. – Львів, 2003. – 64 с.
25. Майданник В. Г. Клинические рекомендации по диагностике, лечению и профилактике заболеваний верхних дыхательных путей у детей / В. Г. Майданник. – Киев : Аспект-Полиграф, 2003. – С. 13–280.
26. Мошков В. И. Об умеренности физических нагрузок в лечебной физкультуре. Лекция // Вопросы курортологии, физиотерапии и лечебной физкультуры. – 1991. – № 5. – С. 62–64.
27. Рачинский И. Д. Избранные лекции по пропедевтике внутренних болезней / И. Д. Рачинский. – Сумы : СумГУ, 2004. – 228 с.
28. Регеда М. С. Пневмония : монографія / М. С. Регеда. – Вид. друге, доп і перероб. – Львів : Сполом, 2005. – 109 с.
29. Тимрук-Скоропад К. Використання методів дослідження в процесі легеневої реабілітації та фізичної терапії осіб з хронічним обструктивним захворюванням легень (огляд клінічних настанов). Слобожанський науково-спортивний вісник. 2018; 4(65):5–12.
30. Тимрук-Скоропад К. А. Фізична реабілітація при порушенні діяльності дихальної системи : метод. реком. до клінічної практики / Тимрук-Скоропад К. А., Івасик Н.О. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 42 с.
31. Фізична реабілітація : анот. бібліогр. покажч. / уклад. Ірина Свістельник. – Київ : Кондор, 2012. – 1162 с.
32. Хрущев С. В. Физическая культура детей с заболеваниями органов дыхания / Хрущев С. В., Симонова О. И. – Москва, 2006.
33. Carson K.V. Physical training for asthma / Carson K.V., Chandratilleke M.G., Picot J., Brinn M.P., Esterman A.J., Smith B.J. Cochrane Database of Systematic Reviews, 2013, Issue 9. [DOI: 10.1002/14651858.CD001116.pub4.]
34. Chaves G.S.S. Chest physiotherapy for pneumonia in children. / Chaves G.S.S., Fregonezi G.A.F., Dias F.A.L., Ribeiro C.T.D., Guerra R.O., Freitas D.A., Parreira V.F., Mendonca K.M.P.P. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2013, Issue 9. [DOI: 10.1002/14651858.CD010277.pub2.]

35. Craig A. Williams. Exercise Training in Children and Adolescents with Cystic Fibrosis: Theory into Practice / Craig A. Williams, Christian Benden, Daniel Stevens, Thomas Radtke // International Journal of Pediatrics Volume 2010 (2010), Article ID 670640.
36. Dinna L. Frownfelter Chest physical therapy and pulmonary rehabilitation-2nd edition / Yeer Book medical publishers, INC- Chicago- London- Boca Raton, 1987. – 823 p.
37. Droszcz W. Astwa. Zarys patofizjologii, zasady diagnostyki i leczenia Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2002. – 316 s.
38. Freitas D.A. Breathing exercises for adults with asthma / Freitas D.A., Holloway E.A., Bruno S.S., Chaves G.S.S., Fregonezi G.A.F., Mendonça K.M.P.P. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2013, Issue 10. [DOI: 10.1002/14651858.CD001277.pub3.]
39. Freitas D.A. Standard (head-down tilt) versus modified (without head-down tilt) postural drainage in infants and young children with cystic fibrosis / Freitas D.A., Dias F.A.L., Chaves G.S.S., Ferreira G.M.H., Ribeiro C.T.D., Guerra R.O., Mendonça K.M.P.P. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2015, Issue 3. [DOI: 10.1002/14651858.CD010297.pub2.]
40. Gaffin JM, Shotola NL, Martin TR, Phipatanakul W. Clinically useful spirometry in preschool-aged children: evaluation of the 2007 American Thoracic Society Guidelines. Journal of Asthma. 2010;47:762–767.
41. Garrod R., Lasserson T. Role of physiotherapy in the management of chronic lung diseases: An overview of systematic reviews // Respir. Med. — 2007. — V. 101, № 12. — P. 2429–2436.
42. Grande A.J. Water-based exercise for adults with asthma. / Grande A.J., Silva V., Andriolo B.N.G., Riera R., Parra S.A., Peccin M.S. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2014, Issue 7. [DOI: 10.1002/14651858.CD010456.pub2].
43. International Classification of Functioning, Disability and Health: ICF / WORLD HEALTH ORGANIZATION GENEVA, 2001. – 303 p.
44. International Classification of Impairments, Disabilities, and Handicaps: A manual of classification relating to the consequences of disease / WORLD HEALTH ORGANIZATION GENEVA 1980. – 270 p
45. Key Concepts and Advances in Pulmonary Rehabilitation / Martijn A. Spruit, Sally J. Singh, Chris Garvey, Richard ZuWallack et al. and on behalf of the ATS/ERS Pulmonary Rehabilitation / Am J Respir Crit Care Med, 2013/ -Vol. 188 (8). – P. e13–e64.
46. Lee A.L. Airway clearance techniques for bronchiectasis / Lee A.L., Burge A.T., Holland A.E. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2015, Issue 11. [DOI: 10.1002/14651858.CD008351.pub3.].
47. Macêdo T.M.F. Breathing exercises for children with asthma. / Macêdo T.M.F., Freitas D.A., Chaves G.S.S., Holloway E.A., Mendonça K.M.P.P. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2016, Issue 4. [DOI: 10.1002/14651858.CD011017.pub2.].
48. McIlwaine M. Positive expiratory pressure physiotherapy for airway clearance in people with cystic fibrosis. / McIlwaine M., Button B., Dwan K // Cochrane Database of Systematic Reviews 2015, Issue 6. [DOI: 10.1002/14651858.CD003147.pub4].
49. Mckoy, N.A. Active cycle of breathing technique for cystic fibrosis / Mckoy, N.A., Wilson, L.M., Saldanha, I.J., Odelola, O.A., Robinson, K.A. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2016, Issue 7. [DOI: 10.1002/14651858.CD007862.pub4.]
50. Medycyna praktyczna. Wydane specjalne. Światowa strategia rozpoznawana, leczenia i prewencji astmy. Raport NB LDI / WHO National Health, Lung and Blood Institute World Health Organization. – 2002. - № 6. – 181s.
51. Spruit MA, Wouters EFM. Organizational aspects of pulmonary rehabilitation in chronic respiratory diseases. Respirology 2019;24:838–43.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Івасик Н. Застосування тренажерів у дихальній гімнастиці пацієнтів з бронхолегеневими захворюваннями [Електронний ресурс] / Наталія Івасик // Спортивна наука України. – № 2(72). – С. 42–50. – Режим доступу: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/415/399>
2. Електронний каталог ЛДУФК імені Івана Боберського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://3w.ldufk.edu.ua/>

3. _Електронний репозитарій ЛДУФК імені Івана Боберського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/>
4. Лікувальна фізична культура при захворюваннях органів дихання : анот. бібліогр. покажч. [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 27 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/239>
5. Лікувальна фізична культура при захворюваннях серцево-судинної системи : анот. бібліогр. покажч. [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 27 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/294>
6. Масаж : анот. бібліогр. покажч. [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 66 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/365>
7. Фізична реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи : анот. бібліогр. покажч. [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 111 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/826>
8. Фізична реабілітація. Фізична терапія : анот. бібліогр. покажч. [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2019. – 145 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/20960>